

Plenarföreläsningar och dialoggrupper, presentation

Plenarföreläsningar

1. Vardag, hälsa och delaktighet – att tolka och förstå sitt eget livssammanhang (Kim Wickman, Umeå universitet)

Tisdag 8.10, klockan 10.45-12.00

Enligt Myndigheten för delaktighet (2016) skattar elever med funktionsnedsättning sin psykiska hälsa lägre än övriga elever och, enligt samma källa, ökar den upplevda ohälsan med stigande ålder. För att förebygga ohälsa och främja hälsa hos barn med funktionsnedsättning krävs således tydliga, mätbara och långsiktiga insatser från olika samhällsaktörer inte minst från skolan. Trygga relationer och rimliga krav och förväntningar är exempel på förebyggande åtgärder när det gäller psykisk ohälsa bland barn med utvecklingsstörning (Gustafsson et al., 2010). Därtill kan skolan genom planerade insatser ge verktyg och stöd till en hälsosam livsstil, vilket får en positiv inverkan på den fysiska hälsan (Flygare Wallén et al., 2013). I grundsärskolans kursplan för ämnet idrott och hälsa förtydligas ämnets syfte i att utveckla elevernas rörelseförmåga och att ge kunskaper om sambandet mellan rörelse, hälsa och livsstil (Skolverket, 2018). Den delstudie som presenteras ingår i ett större projekt med det övergripande syftet att fånga interaktiva processer i specialpedagogikens praktik. Projektet omfattar intervjuer med elever, pedagoger samt observationer av lektioner inom ämnet idrott och hälsa med uppmärksamheten riktad mot flickor, pojkar och pedagogers delaktighet, kommunikation och lärande i den utbildningspraktik som ingår inom ramen för grund- och gymnasiesärskolan. Delstudien som har en kvalitativ ansats ger ett inifrån perspektiv på skolan och dess lärmiljöer. Den handlar om elevernas erfarenheter och upplevelser av vardag, hälsa och delaktighet och hur de förstår och tolkar sitt livssammanhang. En normkritisk ansats tillämpas för att sätta fokus på kulturella, sociala och historiska faktorer som på olika sätt möjliggör och begränsar flickors och pojkars villkor i den praktik som särskolan utgör.

Kim Wickman är docent i pedagogik vid Pedagogiska institutionen vid Umeå universitet. Hon leder och samordnar den specialpedagogiska forskningsmiljön vid Umeå universitet. Hennes forskningsinriktning omfattar främst funktionsnedsättning och genus i relation till idrott och fysisk aktivitet.

2. Vlbefinnande, inlärningssvårigheter och ungdomars utbildningsvägar (Johan Korhonen, Åbo Akademi)

Onsdag, 9.10 klockan 9.00-10.15

Johan Korhonen, docent i specialpedagogik, Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi:

Är det alltid elever med inlärningssvårigheter som mår dåligt i skolan? Vilka faktorer förutspår skolavbrott? Varierar dessa mekanismer som en funktion av kön? Korhonens föreläsning kommer att handla om samspelet mellan välbefinnande och inlärningssvårigheter och hur dessa faktorer kan forma ungdomars utbildningsvägar.

3. Å ære seg å mestre seg selv,(Anne Thorild Klomsten, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet)

Onsdag, 9.10 klockan 11.25-12.10

Anne Torhild Klomsten er førsteamanuensis ved Institutt for pedagogikk og livslang læring ved *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet* (NTNU) i Trondheim.

Anne Thorild er opptatt av å forstå selvfølelse, mestring og motivasjon. I forskningen har kjønn vært en sentral faktor, blant annet i studier om kjønnsdelt kroppsøving. I dag er hennes forskning rettet særlig mot livsmestring i skolen

Dialoggrupper

Dialoggrupp 1-5, tisdag 8.10 klockan 13-13.45 samt klockan 13.55-14.40

Dialoggrupp 6-11, tisdag 8.10 klockan 15-15.45 samt onsdag 9.10 klockan 10.35-11.20

1. Professionalitet och ork i lärarens vardag

Alla lärare möter i sin vardag barn och unga med olika slag av symptom på psykiskt illamående. Vår primära uppgift är i skolan att befrämja inläring hos eleverna, men en förutsättning för det är att vi bemöter dem på ett sätt som också beaktar deras psykiska behov. Därför är läraren också alltid en fostrare och en vuxen medmänniska. Det här ställer stora krav på läraren som professionell yrkesmänniska. Många lärare upplever idag att kraven på dem är orimliga och får problem med orken, vilket i sin tur hotar professionaliteten. Det här är temat för Heikkis anförande, utgående från över 30 års arbete inom psykiatrisk sjukhusundervisning.

Heikki är speciallärare och familjepsykoterapeut. Han tog speciallärarexamen 1983 och började arbeta inom barn- och ungdomspsykiatri 1988. Heikki fungerade som sjukhuslärare åren 1987-2018. Vid sidan av lärarjobbet arbetade Heikki med familje- och parterapi från 2007. Idag arbetar han huvudsakligen med individual- och parterapi. Heikki är också en uppskattad och flitigt anlitad föreläsare vid universitet, skolor, organisationer och föreningar.

2. Vi stöder tillsammans – samundervisning som ett sätt att stöda elever i olika åldrar,

Christel Sundqvist, Maria Rönn-Liljenfeldt

Mera information kommer senare.

3. Berikande undervisning och differentiering för elever med särskild begåvning, Nykarleby-modellen

Maria Sjöblom(klasslärare) och Lotta Kåll (speciallärare) har tillsammans utvecklat en handlingsplan för arbetet med särskilt begåvade elever. Lotta har utarbetat modeller för dokumentation och samarbete och Maria har under två läsår praktiskt arbetat med eleverna i det vi kallar för "berikningsgruppen". Gruppen har möjliggjort fördjupningar i science. I dialoggruppen delar de med sig av sina praktiska erfarenheter och tankar kring pågående utvecklingsarbete. Vilka är vinsterna och vilka utmaningar finns det framöver?

4. *Skolcoach som support i skolvardagen, exemplet Korsholm*

Sara Qvist och Inger Damlin

Mera information kommer senare.

5. *Styrka, glädje och medkänsla – om positiv psykologi i den finlandssvenska skolan.*

Styrka, glädje och medkänsla är Folkhälsans helhetsinriktade skolintervention, där det huvudsakliga syftet är att stärka elevers välbefinnande. För att öka välmående behövs metoder för att stärka goda sidor, resurser och medmänsklighet. Konkret innehåll i projektet presenteras.

Erika Fogelberg, ped.mag., koordinator för Folkhälsans hälsofrämjande verksamheter för skolor

6. *”Rörelse för alla i skolan” – ett SIS-medelsprojekt på Östra skolan, Hudiksvall*

Våra erfarenheter av arbete med elever i behov av särskilt stöd hade gjort oss nyfikna på varför eleverna ofta uteblir från ämnet Idrott och hälsa. Hur kunde vi öka elevernas upplevelse av delaktighet och tillgänglighet i ämnet? Genom att använda SPSM:s delaktighetsmodell och utforskande samtal, samlade vi in information från elever i behov av stöd. Därefter anpassades aktiviteterna så att elevernas behov av anpassningar i lärmiljön tillgodosågs. Under projektet utvecklades kunskaper om pedagogiska arbetssätt och resultatet visade att eleverna upplevde en hög grad av delaktighet.

Östra skolan i Hudiksvall är en kommunal skola och har ca 330 grundskoleelever och drygt 10 grundsärskoleelever i årskurserna 7-9. Det finns också en särskild undervisningsgrupp/verksamhet, 34:an, där elever i behov av stöd kan tillbringa delar av eller hela skoldagar. Vi som genomfört det här projektet tillsammans med elever och lokala föreningar är Sara Fors - specialpedagog., Eva Ljungberg - lärare i svenska och engelska och Janne Westin - lärare i Idrott och hälsa. Projektets två lärare har till stor del sin undervisning i 34:an.

7. Mottagande av nyanlända barn och elever med funktionsvariation

Vi presenterar ett projektarbete som genomförts vid Kompetenscentrum för flerspråkighet, Umeå kommun med bidrag från Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Projektet har drivits av en projektgrupp med olika kompetenser inom Kompetenscentrum för flerspråkighet som utöver modersmålsundervisning och studiehandledning samt språkstöd i förskolan också ansvarar för mottagandet av nyanlända inom Umeå kommun.

Projektet initierades utifrån identifierade behov av förbättringar vad gäller rutiner, riktlinjer för mottagande av nyanlända, ärendegång samt samverkansformer vid mottagandet av nyanlända barn och elever med funktionsvariation.

Projektet har möjliggjort plattformar för samverkan på olika nivåer och kompetensutvecklande insatser som lett till ökade kunskaper och medvetenhet om målgruppen.

Ett mervärde, förutom uppdaterade riktlinjer som var ett projektets mål, är en förändrad norm i hur vi idag beaktar perspektivet funktionsvariation i samtliga kärnverksamheter jämfört med tidigare.

Vi kommer att visa en digital flerspråkig verktygslåda som ett konkret exempel på hur man kan stärka kommunikation och språklig tillgänglighet för nyanlända barn och elever samt deras vårdnadshavare.

Karin Ledin (utvecklingsledare)

Mirna Nasser (språkutvecklare)

För mera info: www.umea.se/flersprak

8. Att designa för lärande - Att leda, organisera och utveckla en välmående verksamhet för alla.

Med eleven i centrum tar sig det systematiska kvalitetsarbetet sin början och genom att vända och vrida på det invanda synliggör vi hur vi kan arbeta med förändringsarbete, utveckling av lärmiljöer och att skapa en välmående verksamhet för alla. Vi kommer att dela med oss av konkreta exempel om hur vi har byggt upp en lärandeorganisation som främjar verksamhetsutveckling. I exemplen utgår vi från aktuella projekt där vi under 2019 bl.a. har byggt upp en lärmiljö för pedagogisk verksamhet utomhus som bygger på att skapa

förutsättningar för lärande genom att väcka elevernas förundran , väcka lust till lärande samt bidra till elevernas kreativitet, kommunikation, rörelse och estetiska lärprocesser.

Carina S Löfvander och Maria Svensson har flera års erfarenhet av att arbeta tillsammans med att bygga ett systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer som främjar verksamhetsutveckling och en välmående förskola/skola för alla. Carina arbetar idag som rektor vid Grundsärskolan i Härnösand och Maria arbetar som projektledare för Lärmiljöer inom Härnösands Kommun.

---

9. Lågaffektivt bemötande - Vem äger problemet?

Knut Lundmarksskolan i Älvsbyns kommun har sedan 2014 arbetat aktivt med lågaffektivt bemötande tillsammans med skolans personal inom grundskolan och grundsärskolan. Studiecirklar, föreläsningar och grupparbeten som pågått över lång tid har fallit väl ut och på djupet påverkat pedagogernas inställning och förhållningssätt. Från starten fanns dock många frågor och osäkerhet vad egentligen lågaffektivt bemötande var, om det verkligen var något som fungerade eller ens var förenligt med skolans sätt att förhålla sig till elever i affekt eller svåra situationer. Det var också då vi förstod och beslutade oss för att arbeta långsiktigt för att förankra förhållningssättet i hela organisationen.

Under 2017 sökte vi och kom med i ett SPSM projekt som gick under namnet "Vem äger problemet?" som riktade sig till hela skolan. Projektet löpte under ett helt läsår och gav oss ytterligare kraft att både lära men även att befästa redan förvärvad kunskap. Det resulterade i en omfattande dokumentation där lärare, fritidspedagoger och elevassistenter skrev loggbok om händelser de upplevt med stöd av och hänvisat till den litteratur vi läst och arbetat med. Varför gick det så bra just den gången? Kunde jag gjort på något annat sätt? Hur gjorde du? Vem äger problemet?

Ulrik Bylander, Rektor

Anna Strömberg
Speciallärare

Anna-Carin Holmgren
Specialpedagog

Ulrik Bylander
Rektor

10. Circle of Security (COS); et verktøy for foreldre med barn i barnehagen

Korgen fysak-barnehage i Hemnes kommune i Norge har dette barnehageåret fått utdannet en pedagog til cos veileder og tilbudt cos kurs til alle foreldrene i barnehagen.

Circle of Security (COS), trygghetssirkelen, skal gi foreldrene verktøy til å forstå bedre hvilke behov barna deres har, hvilke signaler de gir og hva de voksne kan gjøre for å møte behovene bedre.

Hele personalgruppen i Korgen fysak-barnehage har gjennomgått cos kurset. På konferansen vil barnehagestyrer Merethe Vatshaug og cos-veileder/pedagog Marte Lenningsvik dele sine erfaringer fra prosjektet.

11. «Jeg kan også bidra»

Prosjektet «Jeg kan også bidra» er et tiltak for unge mennesker som mislykkes i skolen, eller for å snu på det, som skolen mislykkes med. Deltakelse i prosjektet gir de unge en vei fra «utenforskapet» til utdanning og jobb. Stikkord er å ha fokus på mestring og det som fungerer, bruk av gulrot og pisk.

Jørn Moe er daglig leder i vekstbedriften Herøy ASVO AS på Helgeland. Han presenterer metoder og resultater fra prosjektet.

